

SNDT Women's University, Mumbai

**Credit structure For Under Graduate Programmes in
Humanities, Science and Technology and Interdisciplinary
Studies Faculties**

*As per Government of Maharashtra Circular dated 13th
March, 2024*

NEP – 2020

BA MARATHI SEM. V & VI

(w.e.f. 2026-27)

मराठी अभ्यासक्रम : बी ए

MARATHI SYLLABUS

Abbreviation	Full-form	Remarks	Related to Major and Minor Courses
Major (Core)	Main Discipline		
Major (Elective)	Elective Options		related to the Major Discipline
Minor Stream	Other Disciplines (Inter/Multidisciplinary) not related to the Major	either from the same Faculty or any other faculty	
OEC	Open Elective Courses/ Generic		Not Related to the Major and Minor
VSEC	Vocational and Skill Enhancement Courses		
VSC	Vocational Skill Courses		Not Related to the Major and Minor
SEC	Skill Enhancement Courses		Not Related to the Major and Minor
AEC	Ability Enhancement Courses	Communication skills, critical reading, academic writing, etc.	Not Related to the Major and Minor
VEC	Value Education Courses	Understanding India, Environmental science/education, Digital and technological solutions, Health & Wellness, Yoga education, sports, and fitness	Not Related to the Major and Minor

IKS	Indian Knowledge System	I. Generic IKS Course: basic knowledge of the IKS II. Subject Specific IKS Courses: advanced information Pertaining to the subject: part of the major credit.	Subject Specific IKS related to Major
OJT	On-Job Training (Internship/Apprenticeship)	corresponding to the Major Subject	Related to the Major
FP	Field projects	corresponding to the Major Subject	Related to the Major
CC	Co-curricular Courses	Health and Wellness, Yoga education sports, and fitness, Cultural Activities, NSS/NCC and Fine/ Applied/Visual/ Performing Arts	Not Related to the Major and Minor
CE	Community Engagement and service		Not Related to the Major and Minor
RP	Research Project	corresponding to the Major Subject	Related to the Major

Programme Template:

Programme Degree B.A.	:	B.A.
Parenthesis	:	Marathi
Preamble	:	B.A.- I, Semester- I and Semester- II – First Exit with “Certificate in basic Marathi Literature” B.A.- II, Semester- III and Semester- IV – Second Exit with “Diploma in Marathi Literature” B.A.- III, Semester- V and Semester- VI – Third Exit with Bachelors Degree B.A.- IV, Semester- VII and Semester- VIII – Fourth Exit Bachelors Degree [HONORS/RESEARCH]
Programme Specific Outcomes (PSOs)		After completing this programme, Learner will
	1.	अभ्यासांती विद्यार्थिनींमध्ये मराठी भाषा आणि साहित्याबद्दल ज्ञान वृद्धिगंत होईल
	2.	साहित्यासोबतच विविध ज्ञानशाखांकडे बघण्याचा सकारात्मक दृष्टिकोन निर्माण होईल
	3.	त्यांच्यात मराठी विषयाच्या अभ्यासाने नवनवीन कौशल्ये विकसित होण्यास मदत मिळेल
	4.	नव्या सर्जनशील लेखनाची क्षमता त्यांच्यात विकसित होईल
	5.	समाजात आपली गुणवत्ता त्या सिद्ध करू शकतील
	6.	मराठी भाषा , साहित्य या विषयात त्या पारंगत होतील
	7.	अमराठी विद्यार्थिनींनाही या अभ्यासातून विशेष असे कौशल्य प्राप्त करता येईल
Eligibility Criteria for Programme		H.S.S.C.
Intake (For SNTWU Departments and Conducted Colleges)		As per university rule

- *External Examination does not always mean Theory paper. It may practical examination, Product submission, projects, etc. checked by external examiners.*
- *Internal evaluation should not be Written Theory papers like Unit tests. Internal marks will be acquired through practical, smallgroup or individual Projects, activities, presentations, seminars, workshops, products, assignments, application- based work, reports, etc.*
- Practical may be part of the main courses alongwith theory modules instead of having separate courses of practical work.

UG Credit Structure

Semester V		Humanity				
		Sem V	Credits	Marks	Int	Ext
50110411	मराठी नाटक	Major (Core)	4	100	50	50
50110412	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास	Major (Core)	4	100	50	50
51010411	भारतीय साहित्यशास्त्र भाग-१	IKS (Major Specific)	2	50	0	50
50210411	मराठीच्या बोली	Major (Elective)	4	100	50	50
50310411	दलित साहित्य	Minor Stream	4	100	50	50
50610401	वृत्तविद्या आणि संपादन	VSC-4	2	50	50	0
51310401	Field Project (Related to Major)	FP	2	50	50	0
			22	550	300	250
Semester VI		Humanity				
		Sem VI	Credits	Marks	Int	Ext
60110411	मराठी भाषेचा इतिहास	Major (Core)	4	100	50	50
60110412	शिवकालीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास	Major (Core)	4	100	50	50
60210411	मराठी आदिवासी साहित्य	Major (Elective)	4	100	50	50
60310411	भारतीय साहित्यविचार	Minor Stream	2	50	0	50
60310412	भाषांतरित साहित्य	Minor Stream	4	100	50	50
61210421	OJT	OJT	4	100	50	50
			22	550	250	300

COURSE SYLLABUS – B.A. THIRD YEAR- MARATHI

Semester- V B.A.- III Marathi- Major Core

	Semester V	Humanity				
Vertical		Sem V	Credits	Marks	Int	Ext
Major (Core)	मराठी नाटक	Major (Core)	4	100	50	50

CourseTitle	मराठी नाटक
CourseCredits	4 श्रेयांक
CourseOutcomes	1. मराठी नाटकाचे स्वरूप समजेल . 2. नाटक साहित्यप्रकाराचा सविस्तर परिचय करून घेणे . 3. नाटक या साहित्यप्रकाराचे वेगळेपण लक्षात येईल. 4. नाटक या साहित्यप्रकाराच्या परंपराचे लेखन करता येईल.
Module 1 (Credit1)- नाटक – संकल्पना, स्वरूप, घटक, प्रकार	
Learning Outcomes	१. नाटक या साहित्यप्रकाराची संकल्पना व स्वरूप यांचे आकलन होईल. २. नाटकांचे घटक व प्रकाराचे ज्ञान होईल.
Content Outline	१. नाटक - संकल्पना, स्वरूप, घटक २. नाटकाचे प्रकार
Module 2 (Credit1)- नाटक या साहित्यप्रकाराची - पार्श्वभूमी, इतिहास, परंपरा	
Learning Outcomes	१. नाटक या साहित्यप्रकाराचा संक्षिप्त आढावा घेता येईल. २. नाटक या साहित्यप्रकाराच्या, परंपरेचे आकलन होईल.
Content Outline	१. नाटक : साहित्य व तंत्र २. मराठी नाट्य परंपरा
Module 3 (Credit1)- हमीदाबाईची कोठी - अनिल बर्वे	
Learning Outcomes	१. हमीदाबाईची कोठी - अनिल बर्वे यांच्या नाटकाचे घटकांनुसार विश्लेषण करता येईल. २. हमीदाबाईची कोठी या नाटकातून समाजातील अन्याय, विषमता आणि संघर्षाचे चित्रण याचा अभ्यास करता येईल. ३. नाटकाच्या परंपरेतील 'हमीदाबाईची कोठी - या नाटकाचे स्थान आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करता येईल.

Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. 'हमीदाबाईची कोठी' या नाटकाचे आशयसूत्र २. 'हमीदाबाईची कोठी' यातील पात्रचित्रण ३. 'हमीदाबाईची कोठी' मधील संघर्ष आणि संवादाचे स्वरूप
Module 4 (Credit1)- सुखांशी भांडतो आम्ही - अभिराम भडकमकर	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. सुखांशी भांडतो आम्ही - अभिराम भडकमकर यांच्या नाटकाचे घटकांनुसार विश्लेषण करता येईल. २. सुखांशी भांडतो आम्ही - अभिराम भडकमकर यांच्या नाटकातून समाजातील अन्याय, विषमता आणि संघर्षाचे चित्रण याचा अभ्यास करता येईल. ३. नाटकाच्या परंपरेतील 'सुखांशी भांडतो आम्ही' या नाटकाचे वेगळेपण अभ्यासता येईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> 1. 'सुखांशी भांडतो आम्ही'चे आशयसूत्र 2. 'सुखांशी भांडतो आम्ही' मधील पात्रचित्रण 3. 'सुखांशी भांडतो आम्ही' मधील संघर्ष आणि संवादाचे स्वरूप

१. 'हमीदाबाईची कोठी' या नाटकातील प्रवेशांचे सादरीकरण विद्यार्थिनींनी करणे
२. 'सुखांशी भांडतो आम्ही' या नाटकातील प्रवेशांचे सादरीकरण विद्यार्थिनींनी करणे

संदर्भ सूची

1. नाटक एक चिंतन, वसंत कानेटकर
2. वाङ्मयप्रकार : संकल्पना व स्वरूप, आनंद वास्कर
3. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास 1950-2000, खंड- ७
4. मराठी नाट्यसृष्टी, गो. मा. पवार
5. हमीदाबाईची कोठी, अनिल बर्वे
6. सुखांशी भांडतो आम्ही, अभिराम भडकमकर, मॅजेस्टिक पब्लिशिंग हाऊस
7. मराठी नाटक-नाटककार : काळ आणि कर्तृत्व, डॉ. वि.भा. देशपांडे, दिलीपराज प्रकाशन, २००८.
8. मराठी रंगभूमी : घटना आणि परंपरा, के. नारायण काळे व इतर, मुं.म.सा.सं. मुंबई, १९७१.
9. मराठी रंगभूमीच्या तीस रात्री, मकरंद साठे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २०११.

COURSE SYLLABUS – B.A. THIRD YEAR- MARATHI

Semester- V B.A.- III Marathi- Major Core

	Semester V	Humanity				
Vertical		Sem V	Credits	Marks	Int	Ext
Major (Core)	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास	Major (Core)	4	100	50	50

CourseTitle	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास
CourseCredits	4 श्रेयांक
CourseOutcomes	<ol style="list-style-type: none"> 1. विद्यार्थ्यांना यादवकालीन व बहामनीकालीन सामाजिक , धार्मिक, सांस्कृतिक परिस्थितीचा परिचय करून देणे. 2. तत्कालीन ग्रंथनिर्मिती मागील प्रेरणा कोणत्या हे विद्यार्थ्यांना समजून देणे. 3. यादवकालीन व बहामनीकालीन परिस्थितीचा तत्कालीन ग्रंथ रचनेवर झालेला परिणाम सहजपणे समजून देणे. 4. या कालखंडातील महत्त्वाच्या पंथवाङ्मयाचा आणि महत्त्वाच्या कवींचा परिचय करून देणे. 5. कालखंडातील कवींच्या कार्यकर्तृत्वाचे आकलन करून देणे.
Module 1 (Credit1)- यादवकालीन सामाजिक , सांस्कृतिक, धार्मिक स्थिती व ग्रंथनिर्मितीमागील प्रेरणा	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. यादवकालीन सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक परिस्थिती समजेल. २. बहामनीकालीन सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक परिस्थिती समजेल. ३. त्या काळातील ग्रंथ निर्मिती मागील प्रेरणा कळतील.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. यादवकालीन सामाजिक, सांस्कृतिक, धार्मिक स्थिती २. ग्रंथनिर्मितीमागील प्रेरणा
Module 2 (Credit1)- यादवकालीन साहित्यनिर्मितीचे स्वरूप	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. यादवकालीन साहित्याचा परिचय होईल. २. महानुभाव संप्रदायातील साहित्याचा परिचय होईल. ३. वारकरी संप्रदायातील संतांची माहिती मिळेल. ४. वारकरी संप्रदायातील संत साहित्याची माहिती मिळेल. ५. श्री संतसाहित्य याबद्दल ओळख होईल.

Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. यादवकालीन साहित्यनिर्मितीचे स्वरूप २. मुकुंदराज, महानुभाव संप्रदाय गद्य-पद्यग्रंथ ३. वारकरी संप्रदाय- ज्ञानेश्वर, नामदेव आणि इतर स्त्री-पुरुष संतकवी
Module 3 (Credit1)- बहामनीकालीन सामाजिक , सांस्कृतिक, धार्मिक स्थिती ग्रंथनिर्मितीमागील प्रेरणा	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. बहामनीकालीन सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक परिस्थिती समजेल. २. त्या काळातील ग्रंथनिर्मितीमागील प्रेरणा समजतील.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. बहामनी काळातील सामाजिक परिस्थिती २. बहामनी काळातील धार्मिक व सांस्कृतिक परिस्थिती ३. बहामनी काळातील ग्रंथनिर्मितीमागील प्रेरणा
Module 4 (Credit1)- बहामनी काळातील साहित्यनिर्मितीचे स्वरूप	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. वारकरी संप्रदायातील प्रमुख संतांची माहिती मिळेल. २. वारकरी संप्रदायातील ग्रंथरचना समजेल. ३. बहामनी काळातील पंडित कवींची माहिती मिळेल. ४. बहामनी काळातील ग्रंथरचना समजेल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> 1. वारकरी संप्रदायातील प्रमुख ग्रंथकार आणि ग्रंथरचना 2. एकनाथ, तुकाराम आणि इतर स्त्री-पुरुष संतकवी 3. पंडित कवींचे कार्यकर्तृत्व- मुक्तेश्वर, वामन पंडित, नागेश, विठ्ठल, आनंदतनय, रघुनाथपंडित

१. मराठीच्या बोलींची माहिती सांगून बोलींच्या अभ्यासाचे महत्त्व यावर विद्यार्थीनिनी संशोधनपर लेखन सादरीकरण करणे.
२. मालवणी बोलीची माहिती सांगून लेखकांची माहिती संशोधित करून त्याचे सादरीकरण करणे.
३. अहिराणी कवितांचे वाचन करणे / परीक्षण करणे.
४. अकसिदीचे दाने या कथासंग्रहाचे अभिवाचन करणे / ग्रंथ परीक्षण करणे.

संदर्भ सूची

1. प्राचीन मराठी गद्य प्रेरणा आणि परंपरा, श्री. रं. कुलकर्णी, सिंधू पब्लिकेशन, पुणे.
2. लीळाचरित्र एक अभ्यास, व. दि. कुलकर्णी
3. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास- भाग १ ते ५, अ. ना. देशपांडे, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
4. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, ल. रा. नसिराबादकर
5. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, रा. शं. वाळिंबे, महाराष्ट्र साहित्य परिषद (भाग १, २, ३)

6. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, ट. श्री. शेणोलीकर, व्हीनस प्रकाशन, १९६६.

COURSE SYLLABUS – B.A. THIRD YEAR- MARATHI

Semester- V B.A.- III Marathi- IKS (Indian Knowledge System) Major Specific

Semester V		Humanity				
Vertical		Sem V	Credits	Marks	Int	Ext
IKS (Major Specific)	भारतीय साहित्यशास्त्र भाग-१	IKS (Major Specific)	2	50	0	50

Course Title	भारतीय साहित्यशास्त्र भाग-१
Course Credits	2 श्रेयांक
Course Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> प्राचीन भारतीय साहित्य मीमांसकांनी सांगितलेल्या काव्य लक्षणांचा परिचय होईल . काव्याच्या विविध व्याख्या व काव्याच्या स्वरूपाचे ज्ञान होईल भरतमुनी पासून ते मम्मटापर्यंत काव्यप्रयोजनांचा विचार कसा विकसित होत गेला ते समजून घेता येईल. शब्दशक्ती विचारातील अभिधा, लक्षणा व व्यंजना या शब्दशक्तीचे स्वरूप व प्रकार याचे आकलन होईल. काव्य निर्मितीस कारणीभूत ठरणाऱ्या प्रतिभा , कल्पना, उत्प्रेक्षा व स्फूर्ती इत्यादी काव्यकारण शक्तींचा परिचय होईल.
Module 1(Credit 1)- काव्य लक्षण काव्य प्रयोजने	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> काव्य लक्षणाचे ज्ञान होईल. काव्य प्रयोजनाचे आकलन करतील.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> काव्य लक्षण काव्य प्रयोजने
Module 2 (Credit 1)- शब्दशक्ती विचार- अभिधा लक्षणा व व्यंजना, काव्यकारण - प्रतिभा, कल्पना, उत्प्रेक्षा व स्फूर्ती इत्यादी	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> विद्यार्थिनीं सारांश लेखन, निबंध लेखन, संवाद लेखन करतील विद्यार्थिनीं उतारा वाचून त्याचे आकलन करतील
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> शब्दशक्ती विचार- अभिधा लक्षणा व व्यंजना

2. काव्यकारण - प्रतिभा, कल्पना, उत्प्रेक्षा व स्फुर्ती इत्यादी
--

1. म्हणी आणि वाक्प्रचारांचे संकलन व सादरीकरण
2. विविध विषयांवर सारांश लेखन, निबंध लेखन व उतारा वाचून त्याचे आकलन सार मांडणे

संदर्भ सूची

1. काव्यशास्त्र प्रदीप, स. रा., गाडगीळ, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर, 1971.
2. अभिनव काव्यप्रकाश, रा. श्री. जोग, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, 1975 सातवी आ.
3. प्राचीन काव्यशास्त्र, र. पं. कंगले, मौज प्रकाशन, प्र.आ. 1976.
४. भारतीय साहित्यशास्त्र, ग. त्र्यं. देशपांडे, पॉप्युलर प्रकाशन, प्र.आ. 1958.

COURSE SYLLABUS – B.A. THIRD YEAR- MARATHI

Semester- V B.A.- III Marathi- Major (Elective)

	Semester V	Humanity				
Vertical		Sem V	Credits	Marks	Int	Ext
Major (Elective)	मराठीच्या बोली	Major (Elective)	4	100	50	50

CourseTitle	मराठीच्या बोली
CourseCredits	4 श्रेयांक
CourseOutcomes	<ol style="list-style-type: none"> 1. विद्यार्थ्यांना प्रमाण मराठी आणि बोलीभाषा यांच्यातील भेद आकलन होईल. 2. विद्यार्थ्यांना मराठीच्या विविध बोलीभाषांची माहिती होईल. 3. विद्यार्थी बोलीभाषांच्या अभ्यासाचे महत्त्व समजून घेतील. 4. विद्यार्थी बोलीभाषांचा अभ्यास करण्यास प्रवृत्त होतील. 5. विद्यार्थ्यांमध्ये बोलीभाषांतील साहित्याची अभिरुची निर्माण होईल.
Module 1 (Credit1)- मराठीच्या बोलींचा परिचय आणि बोलींच्या अभ्यासाचे महत्त्व	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. विद्यार्थी प्रमाण मराठी आणि बोली यांच्यातील भेद समजून घेतील. २. विद्यार्थ्यांना मराठीच्या विविध बोलींचा परिचय होईल. ३. बोली भाषांच्या अभ्यासाचे महत्त्व विद्यार्थी जाणून घेतील. ४. विद्यार्थ्यांना बोलींच्या अभ्यास पद्धतीचे ज्ञान होईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. प्रमाण मराठी आणि बोली यांच्यातील साम्यभेद २. मराठीच्या विविध बोलींचा परिचय ३. बोलींच्या अभ्यासाचे महत्त्व ४. बोलींच्या अभ्यास पद्धती
Module 2 (Credit1)- मालवणी बोलीचा अभ्यास	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. मालवणी बोलीचे प्रभावक्षेत्र, व्याकरणिक वैशिष्ट्ये यांचे विद्यार्थ्यांना ज्ञान होईल. २. मालवणी मधील विविध शब्दांचा परिचय होईल. ३. विद्यार्थ्यांना चाकरमानी नाटकाच्या अनुषंगाने मालवणी बोलीच्या वैशिष्ट्यांचे विश्लेषण करता येईल.

	४. विद्यार्थ्यांमध्ये मालवणी मधील साहित्याची अभिरुची निर्माण होईल.
Content Outline	१. मालवणी भाषेचे प्रभावक्षेत्र आणि मालवणी भाषेची व्याकरणीक वैशिष्ट्ये २. चाकरमानी, लेखक सुंदर तळाशीलकर या नाटकाच्या आधारे मालवणी बोलीची व्याकरणीक रचना, भाषिक वैशिष्ट्ये, शब्दसंग्रह, मालवणी संस्कृती यांचा अभ्यास
Module 3 (Credit1)- अहिराणी बोलीचा अभ्यास	
Learning Outcomes	१. अहिराणी भाषेचे प्रभावक्षेत्र, व्याकरणीक वैशिष्ट्ये यांचे विद्यार्थ्यांना ज्ञान होईल. २. अहिराणीमधील विविध शब्दांचा परिचय होईल. ३. विद्यार्थ्यांना बहिणाईच्या कविता मधील कवितांच्या आधारे अहिराणी बोलीच्या वैशिष्ट्यांचे विश्लेषण करता येईल. ४. विद्यार्थ्यांमध्ये अहिराणीमधील साहित्याची अभिरुची निर्माण होईल.
Content Outline	१. अहिराणी भाषेचे प्रभावक्षेत्र आणि अहिराणी भाषेची व्याकरणीक वैशिष्ट्ये २. बहिणाईची गाणी या काव्यसंग्रहातील निवडक कवितांच्या आधारे अहिराणी बोलीची व्याकरणीक रचना, भाषिक वैशिष्ट्ये, शब्दसंग्रह, अहिराणी संस्कृती यांचा अभ्यास निवडक कविता- माहेराची वाट, कशाले काय म्हणू नही, मन, हिरीताचं देनं घेनं, गुढी उभारनी, खरा देवामधी देव, मानूस, चुल्हा पेटता पेटेना, सासुरवाशीन, देव अजब गारोडी
Module 4 (Credit1)- वर्हाडी बोलीचा अभ्यास	
Learning Outcomes	१. वर्हा डी भाषेचे प्रभावक्षेत्र, व्याकरणीक वैशिष्ट्ये यांचे विद्यार्थ्यांना ज्ञान होईल. २. वर्हाडी बोलीतील विविध शब्दांचा परिचय होईल. ३. विद्यार्थ्यांना अकसिदीचे दाने कथासंग्रहातील निवडक कथांच्या आधारे वर्हाडी बोलीच्या वैशिष्ट्यांचे विश्लेषण करता येईल. ४. विद्यार्थ्यांमध्ये वर्हाडीमधील साहित्याची अभिरुची निर्माण होईल.
Content Outline	१. वर्हाडी बोलीचे प्रभावक्षेत्र आणि वर्हाडी बोलीची व्याकरणीक वैशिष्ट्ये २. अकसिदीचे दाने लेखक प्रतिमा इंगोले या कथासंग्रहातील निवडक कथांच्या आधारे वर्हाडी बोलीची व्याकरणीक रचना, भाषिक वैशिष्ट्ये, शब्दसंग्रह, वर्हा डी संस्कृती यांचा अभ्यास अकसिदीचे दाने लेखिका प्रतिमा इंगोले (कथासंग्रह) निवडक कथा - अकसिदीचे दाने, गढी, लेक भुईची, सुगरनचा खोपा

१. मराठीच्या बोलींची माहिती सांगून बोलींच्या अभ्यासाचे महत्त्व यावर विद्यार्थींनिनी संशोधनपर लेखन सादरीकरण करणे.
२. मालवणी बोलीची माहिती सांगून लेखकांची माहिती संशोधीत करून त्याचे सादरीकरण करणे.
३. अहिराणी कवितांचे वाचन करणे / परीक्षण करणे.
४. अकसिदीचे दाने या कथासंग्रहाचे अभिवाचन करणे / ग्रंथ परीक्षण करणे.

संदर्भ सूची

1. प्रदक्षिणा, खंड दोन , कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन
2. मराठी भाषा उगम आणि विकास, कृ. पां. कुलकर्णी , मेहता पब्लिशिंग हाऊस , पुणे
3. भारतीय भाषांचे लोक सर्वेक्षण महाराष्ट्र खंड , मुख्य संपा. डॉ. गणेश देवी , खंड संपा. श्री अरुण जाखडे
4. मराठीच्या बोलींचा अभ्यास , डॉ. अरुण देवरे
5. मालवणी वाटा , संपा . गोविंद काजरेकर, सतीश कामत, शब्दालय प्रकाशन
6. बोली भाषांचा अभ्यास (लेख), सु. बा. कुलकर्णी , भाषा व साहित्य संशोधन , खंड पहिला
7. भाषा आणि संस्कृती , ना. गो. कालेलकर , मौज प्रकाशन मुंबई
8. वर्हाडी जातक , रमेश ठाकरे , सुगम प्रकाशन
9. वर्हाडी इतिहास आणि बोली , डॉ विठ्ठल वाघ , अक्षरभारती अकादमी
10. वर्हाडी बोली वर्हा डी शब्दकोश खंड १ भाग १, डॉ विठ्ठल वाघ
11. पारंपरिक वर्हाडी म्हणी , डो विठ्ठल वाघ , अक्षरभारती अकादमी
12. बहिणाईची गाणी , बहिणाबाई चौधरी , सूचित्रा प्रकाशन , मुंबई
13. अकसिदीचे दाने , प्रतिमा इंगोले , सोनल प्रकाशन
14. चाकरमानी , सुंदर तळाशिलकर, मॅजेस्टिक प्रकाशन , मुंबई

COURSE SYLLABUS – B.A. THIRD YEAR- MARATHI

Semester- V B.A.- III Marathi- Minor Stream

	Semester V	Humanity				
Vertical		Sem V	Credits	Marks	Int	Ext
Minor Stream	दलित साहित्य	Minor Stream	4	100	50	50

CourseTitle	दलित साहित्य
CourseCredits	4 श्रेयांक
CourseOutcomes	<ol style="list-style-type: none"> 1. साहित्य आणि साहित्यप्रकार अभ्यासणे . 2. दलित साहित्यप्रकाराचा सविस्तर परिचय करून घेणे . 3. दलित साहित्यप्रकाराचे वेगळेपण अभ्यासणे. 4. दलित साहित्याचा आढावा घेणे.
Module 1 (Credit1)- दलित साहित्य- संकल्पना, स्वरूप	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. दलित साहित्याची संकल्पना व स्वरूप यांचे आकलन होईल. २. दलित साहित्याची ओळख होईल. ३. दलित साहित्याच्या प्रेरणांचे आकलन होईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. दलित साहित्याची संकल्पना व स्वरूप २. दलित साहित्य: प्रेरणा
Module 2 (Credit1)- दलित साहित्य - पार्श्वभूमी, इतिहास, परंपरा, प्रकार	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. दलित साहित्याचा संक्षिप्त आढावा घेता येईल. २. दलित साहित्याच्या इतिहास, परंपरेचे आकलन होईल. ३. दलित साहित्याचे विविध प्रकार, वैशिष्टे यांचे आकलन होईल. ४. दलित चळवळ आणि दलित साहित्य यांचे सविस्तर आकलन होईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. दलित साहित्याचा संक्षिप्त आढावा २. दलित साहित्याचा इतिहास, परंपरा ३. दलित साहित्याचे विविध प्रकार, वैशिष्टे ४. दलित चळवळ आणि दलित साहित्य
Module 3 (Credit1)- कथासंग्रह - सांगावा - शंकरराव खरात	

Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> सांगावा - शंकरराव खरात कथासंग्रहाचे घटकांनुसार विश्लेषण करता येईल. शंकरराव खरात यांच्या सांगावा कथासंग्रहातील दलित समाजाचा संघर्ष स्पष्ट करता येईल. सांगावा कथासंग्रहातील विद्रोही चेतना आणि अस्तित्ववादाचा प्रभाव स्पष्ट करता येईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> सांगावा - शंकरराव खरात कथासंग्रहाचे घटकांनुसार विश्लेषण शंकरराव खरात यांच्या 'सांगावा' कथासंग्रहातील दलित समाजाचा संघर्ष 'सांगावा' कथासंग्रहातील विद्रोही चेतना आणि अस्तित्ववादाचा प्रभाव
Module 4 (Credit1)- नाटक - कोण म्हणतं टक्का दिला - संजय पवार	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> कोण म्हणतं टक्का दिला - संजय पवार यांच्या नाटकाचे घटकांनुसार विश्लेषण करता येईल. कोण म्हणतं टक्का दिला - संजय पवार यांच्या नाटकातून समाजातील अन्याय, विषमता आणि संघर्षाचे चित्रण याचा अभ्यास करता येईल. दलित नाटकाच्या परंपरेतील कोण म्हणतं टक्का दिला या नाटकाचे स्थान आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करता येईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> कोण म्हणतं टक्का दिला - संजय पवार यांच्या नाटकाचे घटकांनुसार विश्लेषण कोण म्हणतं टक्का दिला - संजय पवार यांच्या नाटकातील सामाजिक अन्याय, विषमता आणि संघर्षाचे चित्रण दलित नाटकाच्या परंपरेतील कोण म्हणतं टक्का दिला या नाटकाचे स्थान आणि वैशिष्ट्ये

- कोण म्हणतं टक्का दिला या नाटकातील प्रवेशाचे सादरीकरण.
- शंकरराव खरात यांच्या कवितांचे अभिवाचन.
- 'दलित जीवनावर' विद्यार्थिनींनी स्वतंत्रपणे कथा लिहिणे व त्याचे सर्वासमक्ष वाचन करणे.
- 'सामाजिक जाणिवे'च्या विषयावर विद्यार्थिनींनी स्वतंत्र नाट्यप्रयोग लिहिणे व सादर करणे.

संदर्भ सूची

- दलित रंगभूमी, भालचंद्र फडके (संपा.), सुरेश एजन्सी, पुणे.
- दलित साहित्याच्या निमित्ताने, सदा कऱ्हाडे, अभिनव प्रकाशन, मुंबई, १९८२.
- दत्ता भगत यांची नाटके, शैलेश त्रिभुवन, पॉप्युलर पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
- दलित साहित्य आणि चळवळ, कृष्णा किरवले, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, जून १९९६.
- दलित साहित्य- एक अभ्यास, अर्जुन डांगळे, मुं.म.रा.सा. आणि सं.मं., मुंबई, १९७८.

6. सांगावा, शंकरराव खरात, कॉटिनेंटल प्रकाशन
7. कोण म्हणतं टक्का दिला, संजय पवार, नीलकंठ प्रकाशन
8. दलित कथा, गंगाधर पानतावणे, चंद्रकुमार नलगे
9. दलित नाटक आणि रंगभूमी, डॉ. ईश्वर नंदपुरे
10. महानगरी नाटक, कमलाकर नाडकर्णी

COURSE SYLLABUS – B.A. THIRD YEAR- MARATHI

Semester- V B.A.- III Marathi- VSC (Vocational Skill Course)

	Semester V	Humanity				
Vertical		Sem V	Credits	Marks	Int	Ext
VSC	वृत्तविद्या आणि संपादन	VSC-4	2	50	50	0

CourseTitle	वृत्तविद्या आणि संपादन
CourseCredits	2 श्रेयांक
CourseOutcomes	<ol style="list-style-type: none"> 1. वृत्तविद्या म्हणजे काय त्याचा परिचय , स्वरूप व महत्त्व समजून घेणे . 2. वृत्तविद्येचा इतिहास यांचा अभ्यास करणे . 3. संपादन म्हणजे काय, त्याची गरज, रचना व घटक यांचा अभ्यास करणे. 4. वृत्तपत्राचे संपादन करताना बातमी, अग्रलेख, स्तंभलेख, मुलाखत जाहिरात इत्यादी यांचा अभ्यास करणे.
Module 1 (Credit1)- वृत्तविद्या	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. वृत्तविद्या म्हणजे काय त्याचा परिचय करून त्याचे स्वरूप व महत्त्व समजून घेता येईल २. वृत्तविद्येचा इतिहास व परंपरा यांचा अभ्यास करता येईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. वृत्तविद्या : परिचय, महत्त्व आणि व्याप्ती २. वृत्तविद्येचा इतिहास
Module 2 (Credit1)- संपादन	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. संपादन म्हणजे काय, त्याची गरज, रचना व घटक यांचा परिचय होईल. २. वृत्तपत्राचे संपादन करताना बातमी, अग्रलेख, स्तंभलेख, मुलाखत जाहिरात इत्यादी यांचा अभ्यास करता येईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. संपादनाची गरज, संपादकीय रचना , संपादनातील घटक २. वृत्तपत्राचे संपादन : बातमी लेखन , अग्रलेख लेख , स्तंभलेख , मुलाखत , जाहिरात इत्यादी.

- १.
- २.
- ३.
- ४.

संदर्भ सूची

1. वृत्तपत्र (विकिपीडिया)
2. मुद्रित माध्यमांसाठी लेखन, बाबुराव बागूल अभ्यास ग्रंथ
3. वृत्तपत्रे- मराठी विश्वकोश
4. वृत्तपत्रांचे संपादन, वृत्तविद्या आणि माध्यम अभ्यास, शोधनिबंध लेखनपद्धती, स.गं. मालशे
5. फ्रीलान्स पत्रकारिता, कविता राव.
6. पत्रकारिता, भाषा आणि संपादन, संतोष शेणई
7. शून्य संपादने, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ
8. शोधा आणि बोध, डॉ. सुधीर गव्हाणे
9. अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य- प्रसारमाध्यमे आणि कायदा, चैतन्य धारूरकर
10. पत्रकारितेतील नव-प्रवाह, चैतन्य धारूरकर

COURSE SYLLABUS – B.A. THIRD YEAR- MARATHI

Semester- V B.A.- III Marathi- FP (Field Project)

	Semester V	Humanity				
Vertical		Sem V	Credits	Marks	Int	Ext
FP	Field Project (Related to Major)	FP	2	50	50	0

COURSE SYLLABUS – B.A. THIRD YEAR- MARATHI

Semester- VI B.A.- III Marathi- Major Core

	Semester VI	Humanity				
Vertical		Sem VI	Credits	Marks	Int	Ext
Major (Core)	मराठी भाषेचा इतिहास	Major (Core)	4	100	50	50

CourseTitle	मराठी भाषेचा इतिहास
CourseCredits	4 श्रेयांक
CourseOutcomes	1. मराठी भाषेच्या प्राचीनत्वाची ओळख होईल. 2. मराठी भाषेतील विविध संक्रमणांचा परिचय होईल. 3. भाषाविषयक ज्ञान वाढीस लागेल. 4. अभिजात भाषा मराठीचे स्वरूप कळेल.
Module 1 (Credit1)- भाषा : उत्पत्तीविचार	
Learning Outcomes	१. भाषा कशा अस्तित्वात आल्या त्याचे आकलन होईल. २. जागतिक भाषांचा परस्पर संबंध कळेल.
Content Outline	१. पृथ्वीवरील सजिवांच्या भाषा २. पृथ्वीवरील भाषांचा उत्पत्तीकाळ
Module 2 (Credit1)- मराठी भाषेचा उत्पत्तीकाळ	
Learning Outcomes	१. साधारण दोन ते अडीच हजार वर्षांचा कालखंड तपासता येईल. २. प्राचीन शिलालेख आणि संदर्भांचे संशोधन कर्ता येईल.
Content Outline	१. प्राचीन शिलालेखांचा (उदा. नाणेघाट) परिचय २. प्राचीन बौद्ध धर्मग्रंथांमधील मराठीचे तपशील
Module 3 (Credit1)- मराठी भाषेचा मध्ययुगीन कालखंड	
Learning Outcomes	१. महानुभाव पंथीयांच्या मराठी भाषेचे स्वरूप कळेल. २. वारकरी संप्रदायाच्या मराठीचे स्वरूप कळेल.
Content Outline	१. महानुभाव पंथाचे भाषाविषयक ऐतिहासिक कार्य २. वारकरी संप्रदायाचे भाषाविषयक ऐतिहासिक कार्य
Module 4 (Credit1)- मराठी भाषेचे आधुनिक स्वरूप	

Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. आधुनिक कालखंडातील मराठी भाषेचे स्वरूप समजेल. २. आधुनिक कालखंडापर्यंत मराठी भाषा कशी बदलत गेली ते कळेल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> 1. आधुनिक मराठीची विविध रूपे 2. आधुनिक मराठीचे भाषाविषयक धोरण

१. प्राचीन शिलालेखांना भेटी देऊन अहवालाचे सादरीकरण.
२. ग्रंथालयांना भेटी देऊन मराठी भाषेच्या प्राचीनत्वाच्या नोंदी तपासणे व त्याचे अहवाललेखन करून सादरीकरण करणे.

संदर्भ सूची

1. अभिजात मराठी भाषा अहवाल (महाराष्ट्र राज्य)
2. भाषावार प्रांतरचना आणि मराठी, काही परिप्रेक्ष्य, संपा. रमेश वरखेडे, साहित्य अकादमी, न्यु दिल्ली, २०१४.
3. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, प्रा. वाडीकर, त्र. पिंपळवाडकर, अभय प्रकाशन, नांदेड, १९९६.
4. मराठी भाषा : संचित आणि नव्या दिशा, संपा. विजय कुवळेकर, डी. वाय. पाटील अभिमत विद्यापीठ, पिंपरी, पुणे, २०१६.
5. महाराष्ट्राच्या सामाजिक-सांस्कृतिक स्थित्यंतराचा इतिहास, संपा. रमेश वरखेडे, म.रा. साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, २०२३.
6. भाषा व्यवहार व भाषाशिक्षण, संपा. सुरेंद्र ग्रामोपाध्ये, कासेगाव एज्युकेशन सोसायटी, २००६.

COURSE SYLLABUS – B.A. THIRD YEAR- MARATHI

Semester- VI B.A.- III Marathi- Major Core

Semester VI		Humanity				
Vertical		Sem VI	Credits	Marks	Int	Ext
Major (Core)	शिवकालीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास	Major (Core)	4	100	50	50

CourseTitle	शिवकालीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास
CourseCredits	4 श्रेयांक
CourseOutcomes	<ol style="list-style-type: none"> 1. शिवकालीन आणि पेशवेकालीन राजकीय , सामाजिक, सांस्कृतिक, धार्मिक परिस्थिती समजून घेता येईल. 2. तत्कालीन ग्रंथनिर्मितीमागील प्रेरणा समजून घेता येईल. 3. शिवकालीन संतकाव्य, पंतकाव्य, बखरगद्य व शाहिरीकाव्य या प्रवाहांची वैशिष्ट्ये यांचे त्यांना आकलन होईल. 4. पेशवेकालीन संतकाव्य, पंतकाव्य, बखरगद्य व शाहिरीकाव्य या प्रवाहांची वैशिष्ट्ये यांचे त्यांना आकलन होईल. 6. या कालखंडात निर्माण झालेल्या साहित्याचे स्वरूप आणि महत्त्व कळेल.
Module 1 (Credit1)- शिवकालीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. शिवकालीन राजकीय परिस्थिती समजून घेतील. २. तत्कालीन सामाजिक परिस्थिती जाणून घेतील. ३. शिवकालीन सांस्कृतिक व धार्मिक परिस्थिती कळेल. ४. ग्रंथनिर्मितीमागील प्रेरणांचे ज्ञान होईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. शिवकालीन राजकीय परिस्थिती २. सामाजिक विचार ३. सांस्कृतिक आदानप्रदान ४. धार्मिक स्थिती व ग्रंथनिर्मितीमागील प्रेरणा
Module 2 (Credit1)- शिवकालीन साहित्यनिर्मितीचे स्वरूप	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. संतकाव्य विचाराचे ज्ञान होईल. २. पंतकाव्य विचाराचा परिचय होईल. ३. बखरगद्याचे विश्लेषण करता येईल.

Content Outline	१. संतकाव्य २. पंतकाव्य ३. बखरगद्य
Module 3 (Credit1)- पेशवेकालीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास	
Learning Outcomes	१. पेशवेकालीन राजकीय परिस्थिती समजून घेतील. २. तत्कालीन सामाजिक परिस्थिती जाणून घेतील. ३. शिवकालीन सांस्कृतिक व धार्मिक परिस्थिती कळेल. ४. ग्रंथनिर्मितीमागील प्रेरणांचे ज्ञान होईल.
Content Outline	१. पेशवेकालीन राजकीय परिस्थिती २. सामाजिक विचार ३. सांस्कृतिक आदानप्रदान ४. धार्मिक स्थिती व ग्रंथनिर्मितीमागील प्रेरणा
Module 4 (Credit1)- पेशवेकालीन साहित्यनिर्मितीचे स्वरूप	
Learning Outcomes	१. संतकाव्य विचाराचे ज्ञान होईल. २. पंतकाव्य विचाराचा परिचय होईल. ३. बखरगद्याचे विश्लेषण करता येईल.
Content Outline	१. संतकाव्य २. पंतकाव्य ३. बखरगद्य

१. विद्यार्थीनिनी संशोधनपर लेखन सादरीकरण करणे.

२.

संदर्भ सूची

1. प्राचीन मराठी गद्य : प्रेरणा आणि परंपरा, श्री. रं. कुलकर्णी, सिंधू पब्लिकेशन, पुणे, १९७०.
2. मराठी शाहीर आणि शाहिरी वाङ्मय, न. य. केळकर, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९७४.
3. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, प्र. न. जोशी
4. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग १, २, ३, अ. ना. देशपांडे, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९७७.
5. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, ल. रा. नसिराबादकर
6. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, रा. शं. वाळिंबे, महाराष्ट्र साहित्य परिषद भाग १, २, ३, १९.

7. प्राचीन मराठी वाडमयाचा इतिहास, ह. श्री. शेणोलीकर, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९६६.
8. बखरवाडमय : उगम आणि विकास, बापुजी सकपाळ, दास्ताने, पुणे, १९८२.

COURSE SYLLABUS – B.A. THIRD YEAR- MARATHI

Semester- VI B.A.- III Marathi- Major Elective

	Semester VI	Humanity				
Vertical		Sem VI	Credits	Marks	Int	Ext
Major (Elective)	मराठी आदिवासी साहित्य	Major (Elective)	4	100	50	50

CourseTitle	मराठी आदिवासी साहित्य
CourseCredits	4 श्रेयांक
CourseOutcomes	<ol style="list-style-type: none"> 1. विद्यार्थ्यांना आदिवासी साहित्याची व्याख्या, संकल्पना आणि स्वरूप यांचे आकलन होईल . 2. विद्यार्थ्यांना आदिवासी साहित्याच्या वैशिष्ट्यांचे ज्ञान होईल . 3. आदिवासी साहित्याच्या चळवळीमागील प्रेरणा विद्यार्थी समजून घेतील . 4. आदिवासीएत्तर लेखकांचे आदिवासी साहित्य आणि आदिवासी लेखकांचे आदिवासी साहित्य यांचे स्वरूप विद्यार्थी समजून घेतील . 5. आदिवासी समाज आणि संस्कृती याबद्दल विद्यार्थ्यांच्या मनात आस्था निर्माण होईल . 6. नजुबाई गावित यांच्या ‘नवसा भिलणीचा एल्गार’ मधील कथांचे विद्यार्थी विश्लेषण करतील . 7. विनोद कुमरे यांच्या ‘आगाजा’ या कविता संग्रहातील कवितांचे विद्यार्थी आशय आणि अभिव्यक्तीच्या अंगाने विश्लेषण करतील .
Module 1 (Credit1)- आदिवासी साहित्य संकल्पना आणि मराठी आदिवासी साहित्याची परंपरा	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. विद्यार्थ्यांना आदिवासी साहित्याची व्याख्या,संकल्पना आणि स्वरूप यांचे आकलन होईल. २. विद्यार्थ्यांना आदिवासी साहित्याच्या वैशिष्ट्यांचे ज्ञान होईल. ३. आदिवासी समाज आणि संस्कृती याबद्दल विद्यार्थ्यांच्या मनात आस्था निर्माण होईल. ४. विद्यार्थ्यांना मराठी आदिवासी साहित्य परंपरेचा परिचय होईल.

Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. आदिवासी साहित्याची व्याख्या,संकल्पना आणि स्वरूप २. आदिवासी साहित्याची वैशिष्ट्ये ३. आदिवासी समाज आणि संस्कृती ४. मराठी आदिवासी साहित्याची परंपरा
Module 2 (Credit1)- आदिवासी साहित्याची चळवळ आणि आदिवासी साहित्याचे स्वरूप	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. आदिवासी साहित्याच्या चळवळीमागील प्रेरणा आणि स्वरूप विद्यार्थी समजून घेतील. २. आदिवासीएत्तर लेखकांच्या आदिवासी साहित्याचे स्वरूप विद्यार्थ्यांच्या लक्षात येईल. ३. आदिवासी लेखकांच्या आदिवासी साहित्याचे स्वरूप विद्यार्थी समजून घेतील.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. आदिवासी साहित्याच्या चळवळीमागील प्रेरणा आणि तिचे स्वरूप २. आदिवासीएत्तर लेखकांचे आदिवासी साहित्य ३. आदिवासी लेखकांचे आदिवासी साहित्य
Module 3 (Credit1)- आदिवासी कथा - नवसा भिलणीचा एल्गार नजुबाई गावित	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. नजुबाई गावित यांच्या 'नवसा भिलणीचा एल्गार' या कथासंग्रहातील प्रमुख आशयसूत्रांचे विद्यार्थ्यांना आकलन होईल. २. या कथासंग्रहातील कथांच्या आधारे विद्यार्थ्यांना आदिवासी संस्कृती आणि त्यांच्या जीवनसंघर्षाचे ज्ञान होईल. ३. नजुबाई गावित यांच्या भाषाशैलीचे विशेष विद्यार्थ्यांच्या लक्षात येतील. ४. नजुबाई गावित यांच्या 'नवसा भिलणीचा एल्गार' मधील कथांचे विद्यार्थी विश्लेषण करतील.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. नजुबाई गावित यांच्या 'नवसा भिलणीचा एल्गार' या कथासंग्रहातील प्रमुख आशयसूत्रे २. या कथासंग्रहातील आदिवासी संस्कृती आणि त्यांच्या जीवनसंघर्षाचे चित्रण ३. नजुबाई गावित यांच्या भाषाशैलीचे विशेष ४. नजुबाई गावित यांच्या 'नवसा भिलणीचा एल्गार' मधील कथांचे विश्लेषण
Module 4 (Credit1)- आदिवासी कविता - आगाजा विनोद कुमरे	
Learning Outcomes	

Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. विनोद कुमरे यांच्या 'आगाजा' कवितासंग्रहातील प्रमुख आशयसूत्रांचे विद्यार्थ्यांना आकलन होईल. २. या कविता संग्रहातील कवितांच्या आधारे विद्यार्थ्यांना आदिवासी संस्कृती आणि त्यांच्या जीवनसंघर्षांचे ज्ञान होईल. ३. विनोद कुमरे यांच्या भाषाशैलीचे विशेष विद्यार्थ्यांच्या लक्षात येतील. ४. विनोद कुमरे यांच्या 'आगाजा' कवितासंग्रहातील मधील कवितांचे विद्यार्थी विश्लेषण करतील.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> 1. विनोद कुमरे यांच्या 'आगाजा' कवितासंग्रहातील प्रमुख आशयसूत्रे 2. या कविता संग्रहातील आदिवासी संस्कृती आणि त्यांच्या जीवनसंघर्षांचे चित्रण 3. विनोद कुमरे यांच्या भाषाशैलीचे विशेष 4. विनोद कुमरे यांच्या 'आगाजा' कवितासंग्रहातील कवितांचे विश्लेषण

अंतर्गत मूल्यमापन – 50 गुण

Assignments/Activities towards Comprehensive Continuous Evaluation (CCE)

1–Assignments

आदिवासी समाज आणि संस्कृती

मराठी आदिवासी साहित्याची परंपरा

आदिवासी एत्तर लेखकांचे आदिवासी साहित्य

आदिवासी लेखकांचे आदिवासी साहित्य इत्यादी

2–Group Discussion

आदिवासी संस्कृती, परंपरा, चालीरीती

आदिवासी समाजातील स्त्रीचे स्थान

3–MCQ test

4- Group Presentation

बहिर्गत मूल्यमापन – 50 गुण

लेखी परीक्षा

नेमलेल्या साहित्यकृती –

नजुबाई गावित, नवसा भिलणीचा एल्गार (कथासंग्रह), प्र.आ – जाने. 2013, सुगावा प्रकाशन, पुणे

विनोद कुमरे, आगाजा (कवितासंग्रह), प्र. आ.- सप्टेंबर 2014,, लोकवाडमय गृह, मुंबई

Reference Books:

1. प्रमोद मुनघाटे, आदिवासी मराठी साहित्य: स्वरूप आणि समस्या (संपा.), विजय, नागपूर
2. माहेश्वरी गावित, आदिवासी साहित्यविचार
3. विनायक तुमराम, आदिवासी साहित्य स्वरूप आणि समीक्षा
4. अमर कांबळे, मराठी आदिवासी साहित्य
5. ज्ञानेश्वर वाल्हेकर, आदिवासी मराठी साहित्य: एक अभ्यास, स्वरूप, औरंगाबाद
6. पुष्पा गावित, आदिवासी संस्कृती, भाषा आणि साहित्य, प्रशांत, जळगाव
7. तुकाराम रोंगटे, आदिवासी कवितेचा उषःकाल आणि सद्यस्थिती, संस्कृती, पुणे
8. प्रफुल्ल शिलेदार, आदिवासी साहित्य आणि अस्मितवेध (संपा.)

COURSE SYLLABUS – B.A. THIRD YEAR- MARATHI

Semester- VI B.A.- III Marathi- Minor Stream

	Semester VI	Humanity				
Vertical		Sem VI	Credits	Marks	Int	Ext
Minor Stream	भारतीय साहित्यविचार	Minor Stream	2	50	0	50

CourseTitle	भारतीय साहित्यविचार
CourseCredits	2 श्रेयांक
CourseOutcomes	<ol style="list-style-type: none"> 1. नाट्यशास्त्राच्या अनुषंगाने भरत मुनींच्या रससूत्राचा परिचय होईल. 2. काव्यातील रस निष्पत्तीची प्रक्रिया समजून घेता येईल. 3. अभिनव गुप्त, श्री शंकुक, भट्टलोल्लट व भट्टनायक या भाष्यकारांची रसचर्चा विषयी मत-मतांतरे समजून घेता येईल. 4. वामनाचा रिती विचार व गुणविचार यांच्या परस्पर संबंधाचे आकलन होईल. 5. आनंदवर्धनाच्या ध्वनी सिद्धांताचे ज्ञान होईल. 6. संस्कृत साहित्यशास्त्रातील अलंकार विचार समजून घेता येईल.
Module 1 (Credit1)- रससिद्धांत आणि रितीविचार	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> ५. भरतमुनीचे रससूत्र समजून घेतील. ६. रस सूत्राचे भाष्यकार- अभिनव गुप्त, श्री शंकुक, भट्टलोल्लट, भट्टनायक इ.चा परिचय होईल. ७. वामनाचा रिती विचार व गुणविचार जाणून घेतील. ८. दण्डी, भामह यांची रितीविषयक भूमिकाचे ज्ञान होईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> ५. भरतमुनीचे रससूत्र ६. रस सूत्राचे भाष्यकार- अभिनव गुप्त, श्री शंकुक, भट्टलोल्लट, भट्टनायक इ. ७. वामनाचा रिती विचार व गुणविचार ८. दण्डी, भामह यांची रितीविषयक भूमिका
Module 2 (Credit1)- ध्वनिसिद्धांत आणि अलंकारविचार	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> ४. आनंद वर्धनाचा ध्वनी विचाराचे ज्ञान होईल. ५. लौकिक ध्वनी, अलौकिक ध्वनी, रसध्वनीचा परिचय होईल. ६. अलंकार विचारांचे विश्लेषण करता येईल. ७. शब्दालंकार व अर्थालंकार समजून घेता येईल.

Content Outline

४. आनंद वर्धनाचा ध्वनी विचार
५. लौकिक ध्वनी , अलौकिक ध्वनी रसध्वनी
६. अलंकार विचार
७. शब्दालंकार व अर्थालंकार

१.

संदर्भ सूची

1. भरतमुनींचे नाट्यशास्त्र, गोदावरी केतकर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६३.
2. आधुनिक मराठी साहित्याची समीक्षा आणि रससिद्धांत, लक्ष्मणशास्त्री जोशी, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९७२.
3. रसचर्चा, पद्माकर दादेगावकर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९९४.
4. काव्यशास्त्र प्रदीप, स. रा. गाडगीळ, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर, 1971.
5. अभिनव काव्यप्रकाश, रा. श्री. जोग, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, 1975, सातवी आ..
6. प्राचीन काव्य शास्त्र, र. पं. कंगले, मौज प्रकाशन, प्र.आ. 1976.
7. भारतीय साहित्यशास्त्र, ग. त्र्यं. देशपांडे, पॉप्युलर प्रकाशन, प्र.आ., 1958.

COURSE SYLLABUS – B.A. THIRD YEAR- MARATHI

Semester- VI B.A.- III Marathi- Minor Stream

	Semester VI	Humanity				
Vertical		Sem VI	Credits	Marks	Int	Ext
Minor Stream	भाषांतरित साहित्य	Minor Stream	4	100	50	50

CourseTitle	भाषांतरित साहित्य
CourseCredits	4 श्रेयांक
CourseOutcomes	<ol style="list-style-type: none"> 1. विद्यार्थ्यांना भाषांतर, अनुवाद, रूपांतर या संकल्पनांचे आकलन होईल. 2. विद्यार्थ्यांना भाषांतर प्रक्रियेचे ज्ञान होईल. 3. विद्यार्थी भाषांतराचे, अनुवादाचे सांस्कृतिक महत्त्व समजून घेतील. 4. विद्यार्थी भाषांतर, अनुवाद करण्यास प्रवृत्त होतील. 5. विद्यार्थ्यांमध्ये इतर भाषांतील साहित्याची अभिरुची निर्माण होईल.
Module 1 (Credit1)- भाषांतर, रूपांतर, अनुवाद : संकल्पना, भाषांतराची प्रक्रिया आणि महत्त्व	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. विद्यार्थ्यांना भाषांतर, अनुवाद, रूपांतर या संकल्पनांचे आकलन होईल. २. विद्यार्थ्यांना भाषांतर, अनुवाद, रूपांतर प्रक्रियेचे ज्ञान होईल. ३. विद्यार्थी भाषांतराचे सांस्कृतिक महत्त्व विद्यार्थी जाणून घेतील. ४. विद्यार्थ्यांमध्ये भाषांतर करण्याची, भाषांतरित साहित्य वाचण्याची अभिरुची निर्माण होईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. भाषांतर, अनुवाद, रूपांतर या संकल्पनांचा परिचय आणि त्याच्यातील साम्यभेद २. भाषांतर, अनुवाद प्रक्रियेचे स्वरूप ३. भाषांतर आणि संस्कृती यांचा सहसंबंध
Module 2 (Credit1)- हिंदी, इंग्रजी मधून मराठीमध्ये आणि मराठी मधून हिंदी , इंग्रजी भाषांमध्ये परिच्छेद, कविता इत्यादी नमुन्यांचे प्रत्यक्ष भाषांतर	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. विद्यार्थ्यांना इतर भाषांतून मराठीत भाषांतर किंवा मराठीतून इतर भाषांमध्ये भाषांतर करण्याचे तंत्र अवगत होईल. २. विद्यार्थ्यांचा शब्दसंग्रह वाढेल. ३. विद्यार्थी हिंदी, इंग्रजीतील सोप्या साहित्याचे , मसुद्याचे मराठीत भाषांतर करू शकतील.

Content Outline	१. परिच्छेद, कविता, वेचे, गोष्टी, बातम्या इत्यादी लिखित बाबींचे प्रत्यक्ष भाषांतर, अनुवाद
Module 3 (Credit1)- सुकेशिनी आणि इतर कथा- लेखक सुधा मूर्ती अनुवाद- लीना सोहोनी	
Learning Outcomes	<p>१. सुकेशिनी आणि इतर कथा- लेखक सुधा मूर्ती, अनुवाद- लीना सोहोनी या कथासंग्रहातील कथांच्या आधारे विद्यार्थी अनुवादीत साहित्याची वैशिष्ट्ये समजून घेतील.</p> <p>२. इंग्रजी आणि मराठी यांच्या व्याकरणिक रचनेतील साम्यभेद, अनेक शब्दांचे, वाक्प्रचारांचे विद्यार्थ्यांना ज्ञान होईल.</p> <p>३. विद्यार्थ्यांना अनुवादीत साहित्याच्या भाषिक आणि साहित्यिक वैशिष्ट्यांचे विश्लेषण करता येईल.</p> <p>४. विद्यार्थ्यांमध्ये इंग्रजी साहित्याचे भाषांतर अनुवाद करण्याची अभिरुची निर्माण होईल.</p>
Content Outline	१. सुकेशिनी आणि इतर कथा या कथासंग्रहातील कथांचा अनुवादीत साहित्य म्हणून अभ्यास (मूळ इंग्रजी आणि अनुवादीत मराठी दोन्ही पुस्तकांची रचना, शब्दसंग्रह, ओघवतेपणा, साहित्यिक मूल्य यांचा तौलनिक विचार)
Module 4 (Credit1)- आधेअधुरे (नाटक)- लेखक मोहन राकेश, अनुवाद- विजय तेंडूलकर	
Learning Outcomes	<p>१. आधेअधुरे- लेखक मोहन राकेश, अनुवाद- विजय तेंडूलकर या नाटकाच्या आधारे विद्यार्थी अनुवादीत साहित्याची वैशिष्ट्ये समजून घेतील.</p> <p>२. हिंदी आणि मराठी यांच्या व्याकरणिक रचनेतील साम्यभेद, अनेक शब्दांचे, वाक्प्रचारांचे विद्यार्थ्यांना ज्ञान होईल.</p> <p>३. विद्यार्थ्यांना अनुवादीत साहित्याच्या भाषिक आणि साहित्यिक वैशिष्ट्यांचे विश्लेषण करता येईल.</p> <p>४. विद्यार्थ्यांमध्ये हिंदी साहित्याचे भाषांतर अनुवाद करण्याची अभिरुची निर्माण होईल.</p>
Content Outline	1. आधेअधुरे या नाटकाचा अनुवादीत साहित्य म्हणून अभ्यास (मूळ हिंदी आणि अनुवादीत मराठी दोन्ही पुस्तकांची रचना, शब्दसंग्रह, ओघवतेपणा, साहित्यिक मूल्य यांचा तौलनिक विचार)

१. मराठीच्या बोलींची माहिती सांगून बोलींच्या अभ्यासाचे महत्त्व यावर विद्यार्थींनिनी संशोधनपर लेखन सादरीकरण करणे.

२. मालवणी बोलीची माहिती सांगून लेखकांची माहिती संशोधीत करून त्याचे सादरीकरण करणे.

३. अहिराणी कवितांचे वाचन करणे / परीक्षण करणे.
४. अकसिदीचे दाने या कथासंग्रहाचे अभिवाचन करणे / ग्रंथ परीक्षण करणे.

संदर्भ सूची

1. सुकेशिनी आणि इतर कथा, लेखक सुधा मूर्ती, अनुवादक लीना सोहोनी, मेहता पब्लिशिंग हाऊस , पुणे.
2. आधेअधुरे, लेखक मोहन राकेश, अनुवादक विजय तेंडूलकर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
3. भाषांतर, रूपांतर, अनुवाद, डॉ. सदा कऱ्हाडे
4. वाङ्मयीन संज्ञा संकल्पना कोश, संपा. प्रभा गणोरकर आणि इतर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
5. मराठी वाङ्मय कोश, खंड ४, संपा. विजया राजाध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ

COURSE SYLLABUS – B.A. THIRD YEAR- MARATHI

Semester- VI B.A.- III Marathi- OJT

	Semester VI	Humanity				
Vertical		Sem VI	Credits	Marks	Int	Ext
OJT	OJT	OJT	4	100	50	50